

lapha.fi

Lapin hyvinvointialue
Lappi buresveadjinguovlu
Laapi pyereestvaijeemkuávlu
Lappi pue'rrvääjjamvu'vdd

Asumispalveluiden myöntämisen perusteet
Ikääntyneiden palvelut

Asumispalveluiden myöntämisen perusteet 1.7.2024 alkaen

Lapin hyvinvointialue
Aluehallitus 26.6.2024 §328

Sisällys

1. ASUMISPALVELUT	3
2. ASUMISPALVELUIDEN SISÄLTÖ.....	3
2.1. Tilapäinen asuminen.....	3
2.2. Tuettu asuminen.....	3
2.3. Yhteisöllinen asuminen.....	3
2.4. Ympäri vuorokautinen palveluasuminen	4
2.4.1. Pitkäaikainen ympäri vuorokautinen palveluasuminen.....	4
2.4.2. Lyhytaikainen ympäri vuorokautinen palveluasuminen.....	4
3. PALVELUTARPEEN ARVIOINTI.....	5
4. ASUMISPALVELUIDEN SAANNIN EDELLYTYKSET	5
4.1. Yhteisöllinen asuminen.....	6
4.2. Ympäri vuorokautinen palveluasuminen	6
5. LAITOSHOITO	8
6. ASUMISPALVELUIHIN HAKEMINEN JA PÄÄTÖKSENTEKO.....	8
7. ASIAKASMAKSUT.....	9

1. ASUMISPALVELUT

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaan asumispalveluja ovat tilapäinen asuminen, tuettu asuminen, yhteisöllinen asuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen.

Lain ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012) 14 §:n mukaan hyvinvointialueen on toteutettava iäkkään henkilön arvokasta elämää tukeva pitkäaikainen hoito ja huolenpito ensisijaisesti hänen kotiinsa annettavilla palveluilla ja muilla sosiaali- ja terveydenhuollon avopalveluilla. Palvelut on sovittava sisällöltään ja määrältään vastaamaan iäkkään henkilön kulloisiakin palveluntarpeita.

Ensisijainen vastuu asumisen järjestämisestä on henkilöllä itsellään. Asumispalveluja järjestetään henkilöille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat apua tai tukea asumisessa tai asumisensa järjestämisessä. Edellytyksenä asumispalveluihin ohjautumiselle on, että kotona asumista tukevat palvelut ja niiden vaikutus asiakkaan toimintakykyyn on arvioitu eikä asiakas ole autettavissa muilla palveluilla.

2. ASUMISPALVELUIDEN SISÄLTÖ

2.1. Tilapäinen asuminen

Tilapäistä asumista järjestetään henkilöille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat asumisensa järjestämisessä hyvinvointialueen lyhytaikaista, kiireellistä apua (Sosiaalihuoltolaki 21 §). Tällainen tarve voi syntyä erilaisissa kriisitilanteissa.

2.2. Tuettu asuminen

Tuetulla asumisella tarkoitetaan itsenäistä asumista, jota tuetaan sosiaaliohjauksella. Tuettua asumista järjestetään henkilölle, joka erityisestä syystä tarvitsee hyvinvointialueen apua tai tukea itsenäiseen asumiseen tai itsenäiseen asumiseen siirtymisessä. (Sosiaalihuoltolain 21 a §)

2.3. Yhteisöllinen asuminen

Yhteisöllisellä asumisella tarkoitetaan hyvinvointialueen järjestämää asumista esteettömässä ja turvallisessa asumisyksikössä, jossa henkilön hallinnassa on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja jossa asukkaille on tarjolla sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa.

Yhteisöllistä asumista järjestetään henkilölle, joka tarvitsee sitä sillä perusteella, että hänen toimintakykynsä on alentunut ja hoidon ja huolenpidon tarpeensa kohonnut korkean iän, sairauden, vamman tai muun vastaavaan syyn vuoksi. (Sosiaalihuoltolain 21 b §)

Yhteisöllisessä asumisessa asunnon hallinta perustuu asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain (481/1995) mukaiseen vuokrasopimukseen ja asiakkaalla on mahdollisuus hakea Kelasta tulosidonnaista asumistukea vuokratukustuksiin.

Yhteisöllisessä asumisessa asuvan asiakkaan tarvitsemat palvelut järjestetään erikseen tukipalveluina, kotihoitona ja tarvittaessa muina sosiaali- ja terveystalvöluina.

2.4. Ympäriuvorokautinen palveluasuminen

Sosiaalihuoltolain 21 c §:n mukaan Ympäriuvorokautisella palveluasumisella tarkoitetaan asumista yhteisöllistä toimintaa tarjoavassa esteettömässä ja turvallisessa hoivakodissa, palvelukodissa tai vastaavassa asumisyksikössä, jossa henkilöllä on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja jossa hän saa asumisyksikön henkilöstöltä viipymättä ja vuorokaudenajasta riippumatta hoitoa ja huolenpitoa myös äkilliseen tarpeeseensa.

Ympäriuvorokautinen palveluasuminen sisältää henkilön yksilöllisen tarpeen mukaisen vuorokaudenajasta riippumattoman hoidon ja huolenpidon, toimintakykyä ylläpitävän ja edistävän toiminnan, ateriat, vaatehuollon, siivouksen sekä osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävän toiminnan. Palvelu ei sisällä lääkkeitä, henkilökohtaisia hygieniatarvikkeita ja hoitotarvikkeita sekä vaatteita tms. henkilökohtaisia tarvikkeita.

Ympäriuvorokautista palveluasumista järjestetään henkilölle, joka tarvitsee päivittäin vuorokaudenajasta riippumatta jatkuvaa hoitoa ja huolenpitoa tai vaativaa ammatillista hoitoa, joiden järjestäminen kotihoitona, omaishoitona, perhehoitona tai muulla tavalla ei ole mahdollista tai asiakkaan edun mukaista.

Ympäriuvorokautista palveluasumista järjestetään henkilön tarpeen mukaan pitkäaikaisesti tai lyhytaikaisesti. Lyhytaikainen ympäriuvorokautinen palveluasuminen voi olla tilapäistä tai säännöllisesti toistuvaa.

2.4.1. Pitkäaikainen ympäriuvorokautinen palveluasuminen

Pitkäaikaisessa ympäriuvorokautisessa palveluasumisessa asuminen ja palvelut muodostavat kiinteän kokonaisuuden. Asiakas tekee vuokrasopimuksen kiinteistön omistajan kanssa ja hänellä on mahdollisuus hakea Kelasta tulossidonnaista asumistukea vuokratustannuksiin.

Tarkoituksena on mahdollistaa asiakkaan asuminen ja eläminen elämänsä loppuun asti kodissaan ylläpitämällä asiakkaan päivittäistä toimintakykyä. Asiakkaalle tarjotaan hänen tarvitsemansa hoiva, hoito ja huolenpito.

Asiakkaan yksityisyyttä kunnioitetaan ja hänen osallisuuttaan tuetaan. Lisäksi huolehditaan, että asiakkaalla on mahdollisuus saada tarvitsemansa lääkinnällinen kuntoutus ja muut terveydenhuollon palvelut.

2.4.2. Lyhytaikainen ympäriuvorokautinen palveluasuminen

Lyhytaikaisella ympäriuvorokautisella palveluasumisella tarkoitetaan lyhyttä jaksoa ympäriuvorokautisen palveluasumisen yksiköissä. Lyhytaikaisen palveluasumisen tavoitteena on arvioida ja vahvistaa ikäihmisen toimintakykyä ja voimavaroja erityisesti kotona asumisen tueksi ja kotiutumiseen liittyvissä tilanteissa ja siirtää pitkäaikaisen ympäriuvorokautisen palveluasumisen tai laitoshoidon tarvetta.

Lyhytaikainen ympärivuorokautinen palveluasuminen sisältää asiakkaan kuntoutuksen, ympärivuorokautisen hoivan ja hoidon ympärivuorokautisen palveluasumisen sisällön mukaisesti.

3. PALVELUTARPEEN ARVIOINTI

Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvetaista annetun lain (980/2012) 15 §:n mukaan palvelutarpeiden selvittämisen yhteydessä on arvioitava iäkkään henkilön toimintakyky monipuolisesti ja luotettavia arviointivälineitä käyttäen. Toimintakykyä arviotaessa on selvitettävä, miltä osin iäkäs henkilö pystyy suoriutumaan tavanomaisista elämän toiminnoista asuin- ja toimintaympäristössään, ja missä asioissa hän tarvitsee tukea ja apua. Arvioinnissa on otettava huomioon iäkkään henkilön fyysinen, kognitiivinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky sekä hänen ympäristönsä esteettömyyteen, asumisensa turvallisuuteen ja lähipalvelujensa saatavuuteen liittyvät tekijät

Kyseessä olevan lain 15 § edellyttää, että ikääntyneen henkilön toimintakyvyn arvioinnissa on käytettävä RAI-arviointivälineistöä, jos hän lain 15 §:n 1 momentissa tarkoitetun ammattihenkilön alustavan arvion mukaan tarvitsee säännöllisesti annettavia sosiaalipalveluja hoitonsa ja huolenpitonsa turvaamiseksi. Tietoa RAI-arvioinnista selkokielellä - THL

Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on otettava huomioon asiakkaan toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet sekä hänen äidinkielensä ja kulttuuritaustansa, mitkä huomioidaan myös saamenkielisten asiakkaiden kohdalla.

Asiakkaiden palvelutarvetta ja toimintakykyä arvioidaan säännöllisesti. Jos asiakkaan palvelutarve muuttuu ja esim. pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen myöntämisen perusteet eivät enää täyty, asiakkaan palvelut järjestetään asiakkaan palvelutarvetta vastaavilla muilla palveluilla.

Myös jo yhteisöllisessä asumisessa tai ympärivuorokautisessa palveluasumisessa olevan asiakkaan palveluasumisen tarve voidaan arvioida uudelleen ja tehdä uusi päätös palvelumuodosta, mikäli asiakkaan toimintakyky muuttuu pitkäaikaisesti tai pysyvästi ja palvelumuodon muutos on asiakkaan edun mukainen.

4. ASUMISPALVELUIDEN SAANNIN EDELLYTYKSET

Asumispalveluiden myöntäminen perustuu aina ikääntyneen henkilön palvelutarpeen arviointiin. Hyvinvointialueella palvelutarpeen arvioinnissa käytetään RAI-arviointivälineistöä ja tarpeen mukaan muita luotettavia arviointivälineitä. RAI-järjestelmän mittariston selitteet löytyvät Thl:n verkkosivustolta: RAI-järjestelmän mittareita (Thl).

RAI-mittariston ohella voidaan käyttää myös muita mittareita esim. äyllisen toimintakyvyn arvioinnissa käytetty lyhyt minitesti mini-mental state examination (MMSE) ja/tai iäkkäiden henkilöiden masennuksen arviointiin tarkoitettu Geriatric depression screening scale -testiä (GDS). Hoidon ja huolenpidon tarve selvitetään kaikissa tapauksissa yksilöllisesti.

Asiakas ohjataan palveluasumishakemuksen saapumisen jälkeen arviointijaksolle, mikäli katsotaan tarpeelliseksi selvittää tarkemmin asiakkaan arjessa suoriutumista, kuntoutumismahdollisuutta ja erityisesti yökaisen avun tarvetta sekä mahdollisuutta kotona

selviytymiseen kodinmuutostöiden ja/tai apuvälineiden ja kotihoidon / tukipalveluiden turvin. Arviointijakso voidaan toteuttaa arviointiyksikössä, lyhytaikaishoitona asumisyksikössä tai siinä yksikössä missä asiakas on ennen kuin pitkäaikaispäätös tehdään. Arviointijakso toteutetaan moniammatillisesti.

4.1. Yhteisöllinen asuminen

Yhteisöllistä asumista järjestetään henkilölle, joka/

- hyötyy sosiaalista kanssakäymistä edistävästä toiminnasta, ja hänellä ei ole perusteltua tarvetta ympärivuorokautiselle palveluasumiselle
- tarvitsee hyvinvointialueen järjestämää esteetöntä asumista sen vuoksi, että hänen toimintakykynsä on alentunut korkean iän, sairauden, vamman tai muun vastaavan syyn vuoksi ja
- jonka hoidon ja huolenpidon tarve on kohonnut toimintakyvyn alenemisen johdosta
- jonka tarvitsemaa tukea ei voida järjestää riittävällä tavalla kotona asumista tukevien palveluiden avulla

Asiakkaan RAI-arviointia tarkastellaan kokonaisvaltaisesti (henkilöprofiili/-raportti). Arvioinnin mukaan asiakkaan hoidon ja huolenpidon tarve on kohonnut fyysisen/ kognitiivisen ja/tai psyykkisen toimintakyvyn alenemisen sekä hän kärsii henkilökohtaisten sosiaalisten suhteiden vähenemisestä ja/tai asiakas kärsii yksinäisyydestä. Hänellä on palvelutarpeen luokituksen mukaan vähintään kohtalainen palvelutarve.

RAI-arvot yhteisölliseen asumiseen:

- MAPLe5 3 tai enemmän
- ADLH 1 tai enemmän
- CPS 2 tai enemmän
- IHIER 2-3
- SOCFUNC -heräte

Lisäksi asiakkaan tilanteessa/RAI-arvioinnissa huomioidaan terveydentilan vakaus, toimintakyvyn heikentyminen mielialasta johtuvista syistä sekä asuinympäristön turvallisuus asiakkaan toimintakyvyn näkökulmasta.

Lisäksi huomioitavat:

- DRS 7 tai enemmän
- CHESS 3 tai enemmän (arviointi tehty iRAI HC:llä)
- EVAC 0,52 tai enemmän (arviointi tehty iRAI HC:llä)

4.2. Ympäri vuorokautinen palveluasuminen

Pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen edellytyksenä on, että henkilö tarvitsee

- asunnon esteettömässä ja turvallisessa hoivakodissa, palvelukodissa tai vastaavassa asumisyksikössä
- päivittäin vuorokauden ajasta riippumatta jatkuvaa hoitoa ja huolenpitoa tai vaativaa ammatillista hoitoa
- Asiakkaan hoitoa ja huolenpitoa ei ole mahdollista tai hänen etunsa mukaista järjestää kotihoitona, omaishoitona tai muulla tavalla.

Edellytyksenä lisäksi on, että asiakkaalla on ollut käytössään kaikki kotona asumista tukevat palvelut ja niiden vaikutus asiakkaan toimintakykyyn on arvioitu. Asiakkaan kotona asumisen tukemiseksi on käytetty käytettävissä olevat hoito-, kuntoutus- ja sosiaalityön keinot ja menetelmät.

Asiakkaan RAI-arviointia tarkastellaan kokonaisvaltaisesti (henkilöprofiili/-raportti). Arvioinnin mukaan asiakkaan hoidon ja huolenpidon tarve on kohonnut fyysisen/ kognitiivisen ja/tai psyykkisen toimintakyvyn alenemisen tai epävakaan terveydentilan johdosta niin, että hänellä on palvelutarpeen luokituksen mukaan vähintään suuri palvelutarve.

RAI-arvot ympärivuorokautiseen palveluasumiseen:

- Maple: 4 tai enemmän
- ADLH: 4 tai suurempi
- IHIER-C: 3 tai suurempi
- CPS: 3 tai suurempi

Lisäksi päätöksenteossa huomioidaan yksilöllisesti seuraavat asiat tapauksessa, etteivät edellä mainitut mittariarvot täyty JA jos MAPLe_5 arvo on pienempi kuin 4: asiakkaan terveydentilan epävakaas, merkittävää ja toistuvaa käyttäytymiseen liittyvä oireilua, vähintään runsaasti masennukseen viittaavia oireita, turvallisuutta vaarantavaa vaeltelua sekä kotiympäristön selkeät puutteet turvalliselle asumiselle.

Lisäksi huomioitavat:

- CHESS 4 tai enemmän
- ABS 5 tai enemmän
- Käyttöoire: vaeltelua
- DRS 9 tai enemmän
- EVAC 0,52 tai enemmän (arviointi tehty iRAI HC:llä)

Lyhytaikaista tilapäistä ympärivuorokautista palveluasumista voi saada esim.

- hoivaan ja kuntoutumiseen sairaalajakson jälkeen
- jatkokuntoutukseen kuntoutuskeskusjakson jatkoksi
- kotiin annettavien palveluiden tueksi erityistilanteissa (esim. sairauden tai hoidon seuranta ja toteutus tai kriisitilanne)
- toimintakyvyn ja palvelutarpeen arviointiin asiakkaan jatkohoidon tarpeen selvittämiseksi ja järjestämiseksi

Lyhytaikaista säännöllisesti toistuvaa ympärivuorokautista palveluasumista voi saada esim.

- kuntoutusjaksona kotona asumisen tueksi
- omaishoitajan vapaiden ajaksi tai
- muun omaisen, läheisen tai hoitoon osallistuvan henkilön jaksamisen tueksi

Lyhytaikaishoitoon ohjaamisessa huomioitavaa ovat RAI-arvioinnissa masennukseen ja käyttäytymisen liittyvä oireilu, kaatumiset sekä alentunut fyysinen toimintakyky.

RAI-arvoja (osittaisarviointi CHA) huomioitavaksi:

- DRS 4 tai enemmän
- ABS 3 tai enemmän
- FALLS 1 tai enemmän

5. LAITOSHOITO

Sosiaalihuollon laitospalveluilla tarkoitetaan hoidon, huolenpidon ja kuntoutuksen järjestämistä muussa kuin 21 c §:ssä tarkoitettussa jatkuvaa hoitoa ja huolenpitoa antavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä. Laitospalveluja voidaan järjestää lyhytaikaisesti tai pitkäaikaisesti, päivisin, öisin tai ympärivuorokautisesti.

Pitkäaikainen hoito ja huolenpito voidaan toteuttaa vuoden 2027 jälkeen laitoksessa vain, jos se on henkilön terveyden tai turvallisuuden kannalta perusteltua, taikka siihen on muu laissa erikseen säädetty peruste.

Lyhytaikaista laitoshoidtoa voidaan toteuttaa esim.

- palvelutarpeen ja toimintakyvyn arviointiin ja kartoitukseen
- kotiin annettavien palveluiden tueksi erityistilanteissa (esim. sairauden tai hoidon seuranta ja toteutus tai kriisitilanne)

6. ASUMISPALVELUIHIN HAKEMINEN JA PÄÄTÖKSENTEKO

Asumispalveluja haetaan kirjallisella tai suullisella hakemuksella Lapin hyvinvointialueelta. Kirjallinen hakemus tulee olla asiakkaan itsensä tai hänen laillisen edustajansa allekirjoittama.

Hyvinvointialueen on tehtävä kirjallinen päätös palvelun myöntämisestä tai epäämisestä sosiaalihuoltolain 45§:n mukaisesti. Päätös on tehtävä ilman aiheutonta viivytystä. Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (980/2012) mukaan päätös on toimeenpantava viimeistään kolmen kuukauden kuluttua asian vireille tulosta. Aika voi olla tätä pidempi, jos asian selvittäminen erityisestä syystä vaatii pidempää aikaa tai toimeenpanon viivästykselle on muu asiakkaan tarpeeseen liittyvä erityinen peruste.

Jos myöntämiskriteerit asumispalveluun täyttyvät, hakija saa myönteisen päätöksen. Hakijalle tehdään erikseen sijoituspäätös tiettyyn asumispalvelupaikkaan tai asiakkaan halutessa myönnetään palveluseteli, jolloin asiakas saa itse valita asumispalvelupaikan hyväksytyistä palveluntuottajista. Mikäli myöntämiskriteerit täyttyvät, mutta hakijalle ei ole osoiteta asumispalvelupaikkaa, tehdään palvelun myöntämisestä myönteinen päätös. Näin ollen päätös myönnetystä palvelusta on voimassa toistaiseksi, jos palvelua ei pystytä järjestämään 3 kk kuluessa. Tarvittaessa tehdään erikseen päätös korvaavista palveluista odotusaikana. Jos myöntämiskriteerit asumispalveluihin eivät täyty, hakija saa tästä kielteisen oikaisuvaatimuskelpoisen päätöksen. Kielteisen päätöksen saanut asiakas voi tehdä uuden hakemuksen toimintakyvyn muuttuessa. Uuden hakemuksen voi myös aina tehdä, jos asiakkaan tilanne oleellisesti muuttuu. Sekä kielteiseen että myönteiseen päätökseen liitetään muutoksenhakuohjeet.

Hakijan on ilmoitettava tarjotun paikan vastaanottamisesta mahdollisimman pian, kuitenkin viikon kuluessa päätöksen saannista. Asiakkaan muuton tulee tapahtua viivyttämättä kahden paikan käyttöä välttäen. Mikäli asiakas kieltäytyy vastaanottamasta tarjottua paikkaa, hänen tulee tehdä siitä kirjallinen ilmoitus päätöksentekijälle. Asumispalveluiden menettelytapaohjeet tarkistetaan palvelusetelin osalta mahdollisen valinnanvapauslain sisältöjen edellyttämällä tavalla.

7. ASIAKASMAKSUT

Hyvinvointialueen järjestämistä asumispalveluista peritään maksut sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) ja Lapin hyvinvointialueen vahvistamien asiakasmaksujen mukaisesti.

Lisätietoa RAI-arviointivälineistöstä:

[Palvelutarpeiden arviointi RAI-järjestelmällä \(Thl\)](#)

[RAI-välineistö \(Thl\)](#)

[RAI-arviointi asiakasohjauksessa \(Thl\)](#)

[RAI-arviointi asiakastyössä \(Thl\)](#)

[RAI-järjestelmän mittareita \(Thl\)](#)

[RAI-arviointi iäkkään henkilön hoidon ja palvelun tukena: tietoa asiakkaalle](#)